

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової
адміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка
Кафедра української мови і літератури та методик їх навчання

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ

рівень вищої освіти другий (магістерський)
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)
освітньо-професійна програма Середня освіта (Українська мова і
література. Зарубіжна література); Середня освіта (Українська мова і
література. Історія)

Кременець - 2024

Методичні рекомендації до підсумкової атестації здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) другого (магістерського) рівня вищої освіти. Кременець, 2024. 13 с.

Упорядники: Волянчук І. О., кандидат філологічних наук, доцент; Василюшин О. В., кандидат філологічних наук, доцент.

ВСТУП

Атестація випускників здійснюється відповідно до вимог освітньо- професійної програми у формі комплексного кваліфікаційного екзамену та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня загальнопрофесійних і фахово- професійних компетентностей випускників, передбачених відповідним рівнем національної рамки кваліфікацій й освітньо-професійною програмою підготовки фахівців за спеціальністю. Для проведення атестації випускників створюється Екзаменаційна комісія, строк повноважень якої становить один календарний рік.

Повторне складання (перескладання) атестаційного іспиту з метою підвищення оцінки не дозволяється. Якщо здобувач не з'явився на засідання екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання іспиту під час роботи екзаменаційної комісії.

До складання комплексного атестаційного іспиту, що проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, допускають студентів, які повністю виконали навчальний план.

Атестаційний іспит проводиться з метою перевірки знань студентів із таких навчальних дисциплін:

- українська наукова мова, методологія сучасної лінгвістики;
- сучасний український літературний процес, аналіз та інтерпретація художнього тексту;
- методика навчання філологічних дисциплін в ЗЗСО.

Вимоги до підсумкової атестації з комплексного кваліфікаційного іспиту

На іспиті випускник повинен володіти:

- знаннями основних теоретичних положень з курсів: Сучасні освітні технології в ЗЗСО, фахової передвищої, вищої освіти; Психологія педагогічної діяльності в ЗЗСО, фахової передвищої, вищої освіти; Методологія науково-педагогічних досліджень; Методологія сучасного зарубіжного літературознавства; Українська наукова мова; Методологія сучасної лінгвістики; Технології формування компетентностей у мовно-літературній освітній галузі в ЗЗСО; Сучасний український літературний процес та методика його викладання в ЗЗСО фахової передвищої, вищої освіти; Новітня зарубіжна література та методика її викладання в ЗЗСО; Аналіз та інтерпретація художніх текстів; Дискурс модернізму та постмодернізму в зарубіжній літературі ХХ ст.

- уміннями підкріплювати теоретичні знання прикладами з досвіду роботи вчителів, власних спостережень, педагогічної практики.

Підсумкова атестація передбачає перевірку рівня обізнаності здобувачів вищої освіти зі всіма розділами вказаних вище навчальних дисциплін.

Під час складання підсумкової атестації випускник повинен володіти системою мовознавчих, літературознавчих, історичних і дидактичних термінів і понять; показати свої педагогічні здібності та педагогічний такт.

Підсумкова атестація спрямована на формування в магістрантів таких **професійних компетентностей:**

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 6. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності.

Фахові компетентності:

ФК 4. Здатність критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

ФК 7. Здатність демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі професійної і міжособистісної комунікації, володіння різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних і соціокультурних контекстах.

ФК 11. Здатність використовувати в професійній діяльності для організації успішної комунікації системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

ФК 12. Здатність практичного застосування знань з теорії літератури, орієнтування в літературному процесі від давнини до сучасності, здатність аналізувати й інтерпретувати літературні процеси, використовувати фахові знання, уміння й навички в галузі порівняльного літературознавства для аналізу літературного процесу.

Програмні результати навчання.

Після завершення курсу магістрант повинен:

ПРН 2. Володіти комунікативною компетентністю (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти).

ПРН 4. Демонструвати уміння критично використовувати світоглядні теорії та засвоєні теоретичні знання у сфері суспільних і професійно орієнтованих дисциплін, обирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання.

ПРН 5. Демонструвати знання категоріального апарату лінгвістики та літературознавства.

ПРН 6. Знати особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс сучасності.

ПРН 7. Оволодіти різними видами аналізу художнього твору, вміти визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок тексту із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення

для національної та світової культур.

ПРН 12. Уміння пояснювати особливості розвитку української мови та літератури, історичного розвитку України, специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою; порівнювати мовні й літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності.

ПРН 13. Демонструвати уміння вибирати та класифікувати історичну та джерельну базу з метою розкриття її інформаційного потенціалу.

ПРН 14. Уміння застосовувати поглиблені знання з теорії та історії української мови, української та зарубіжної літератури для вирішення професійних завдань.

ПРН 15. Уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

Екзамен визначає рівень теоретичних знань здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня та вміння практично їх застосовувати.

У методичних рекомендаціях подано орієнтовний перелік питань, короткі рекомендації щодо структури відповідей, їх послідовного викладу, список рекомендованої літератури для самостійної роботи студентів у процесі підготовки до екзамену. Для зручності користування матеріал згрупований за навчальними дисциплінами.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Перелік питань з української наукової мови та з методології сучасної лінгвістики

1. Наукова діяльність, наукове знання, наукове дослідження, науковий текст та стиль.
2. Сутність та особливості наукового стилю української мови.
3. Особливості усного і писемного наукового мовлення.
4. Способи викладу матеріалу в науковому дослідженні.

5. Лексикографічна компетенція як показник мовної культури науковця.
6. Основні та похідні жанри текстів наукового стилю.
7. Властивості і структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів.
8. Авторські стратегії й тактики основного наукового тексту.
9. Культура читання наукового тексту.
10. Система мовних засобів наукового стилю й особливості їх використання.
11. Композиція писемного наукового тексту.
12. Типові помилки у стилі викладу наукової роботи. Типові помилки у структурі наукової роботи. Типові помилки під час оформлення наукової роботи.
13. Наукова стаття як самостійний науковий твір.
14. Науково-інформаційне забезпечення виконання наукової роботи.
15. Наукова рецензія. Науковий відгук.
16. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, виступу.
17. Методологія. Загальні методи наукових досліджень, особливості їх застосування.
18. Мовна особистість доповідача.
19. Опрацювання, систематизація та моделювання матеріалу дослідження. Метамова наукової роботи.
20. Наукові заходи як засіб виявлення культури наукової мови.
21. Порівняльно-історична наукова парадигма, її роль у розвитку мовознавства.
22. Структуралістська (таксономічна) наукова парадигма: причини поширення, основні методики.
23. Функціональна (прагматична) наукова парадигма та її роль у становленні нових галузей лінгвістики.
24. Когнітивна наукова парадигма: представники та основні досягнення.
25. Спеціальні методи лінгвістичних досліджень, їхня характеристика.
26. Семасіологія як галузь лінгвістичної семантики, предмет і об'єкт дослідження. Напрями семантики.
27. Функціональна граматики, аспекти дослідження.

28. Когнітивний аспект синтаксису.
29. Актуальні проблеми соціолінгвістики. Методи дослідження.
30. Комунікативна лінгвістика як наука.

Рекомендована література

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с.
2. Волкотруб Г. Практична стилістика української мови: навч. посібник. Тернопіль: підручники і посібники, 2008. - 256 с.
3. Климова К. Я. Теорія і практика формування мовно комунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: Монографія. Житомир, 2010. 558 с.
4. Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі: навчальний посібник для студентів осв. -кваліф. рівня «магістр». Нац. пед. ун -т ім. М.П. Драгоманова. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 607 с.
5. Мацько Л. І., Денискіна Г. О. Українська наукова мова (теорія і практика): навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.
6. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови: [навч. посіб]. Київ: Центр навч. л-ри, 2006. 312 с.
8. Семенов О. М. Культура наукової української мови. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
9. Бондаренко І. П., Комарницька Т. К. Актуальні напрями і проблеми сучасної лінгвістики: навч. посібник для студентів-сходознавців. Вид. дім Дмитра Бураго, 2014.
10. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. Київ, 2006.
11. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава, 2008. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001849>
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава, 2006.

Інформаційні ресурси

1. Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. К. 2004. URL : <https://freya-victoria.livejournal.com/317370.html>

2. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження. URL: <http://www.info-library.com.ua/books-text-3040.html>

3. Основні вимоги до структури й оформлення кваліфікаційних робіт. URL : http://journal.univ.kiev.ua/files/mag_vymohy.pdf

4. Платформа «Moodle».

Перелік питань з сучасного літературного процесу та аналізу й інтерпретації художнього тексту

1. Поняття «Сучасний літературний процес».

2. Постмодернізм як світоглядний мистецький напрям.

3. Творчість Валерія Шевчука 80-х років ХХ ст.: між модернізмом і неопозитивізмом («Дім на горі», «Три листки за вікном»).

4. Сучасний український літературний процес: культурно-історичні обставини та ідейно-естетичні фактори розвитку.

5. Нові літературні явища, імена, об'єднання «Бу -Ба-Бу» (Ю. Андрухович, В. Неборак, О. Ірванець).

6. Нові літературні явища, імена, об'єднання «Нова дегенерація» (С. Процюк, І. Андрусяк, І. Ципердюк).

7. Неоавангардистська та постмодерні течії в українській літературі: естетика нігілізму.

8. Нові літературні явища, імена, об'єднання «Пропала грамота» (Ю. Позаяк, С. Либонь, В. Недоступ).

9. Літературний еkleктизм і нігілістична форма та художній зміст (Є. Пашковський, В. Медвідь, О. Ульяненко).

10. Філософічність та мозаїчна варіативність поезії В. Цибулька.

11. Новітні літературні пошуки: проза (М. Матіос, Л. Голота, Т. Зарівна).

12. Магічний реалізм Галини Пагутяк («Захід сонця в Урожі», «Слуга з Добромишля»).
13. Інтелектуальний детектив Євгенії Кононенко («Імітація», «Зрада»).
14. Новітні літературні пошуки: поезія (В. Герасим'юк, І. Павлюк, П. Вольвач, І. Римарук, І. Малкович).
15. Культивування поетики українського бароко митцями львівського угруповання «ЛуГоСад» (І. Лучук, Н. Гончар, Р. Садловський).
16. Оксана Забужко («Казка про калинову сопілку», «Сестро, сестро»).
17. Степан Процюк – «письменник периферії, зубожілої провінції» («Інфенція», «Тотем»).
18. Літературознавчий аналіз та інтерпретація художнього твору
19. Аналіз елементів змісту літературно-художнього твору (тема, проблематика, ідея, пафос).
20. Аналіз елементів змістовної форми літературно-художнього твору (персонаж, ліричний герой, характер, пейзаж, інтер'єр, художня деталь).
21. Фабульно-сюжетна та композиційна організація художнього твору та її аналіз.
22. Мовленнєва організація художнього твору та її аналіз.
23. Традиційні методи шкільного аналізу літературно-художнього твору: метод проблемно-тематичного аналізу.
24. Практика застосування у шкільному курсі елементів літературознавчого аналізу: традиційні методи поглибленого аналізу
25. Практика застосування у шкільному курсі елементів літературознавчого аналізу: нетрадиційні методи аналізу.
26. Родова система літератури.
27. Жанрова система літератури.
28. Епічні твори та особливості їхнього аналізу.
29. Ліричні твори та особливості їхнього аналізу,
30. Аналіз драматичного твору.

Рекомендована література

1. Астаф'єв О. Образ і знак. Українська емігрантська поезія у структурно-семіотичній перспективі. Київ: Наукова думка, 2000.
2. Білоус П. В. Теорія літератури: навч. посібник для студентів ВНЗ. Київ: Академвидав, 2013. 325 с.
3. Борецький Л. Порятунки всього людства від зла: біблійні образи в поезії Юрія Клена. *Українська мова і література середніх шкіл, гімназій, ліцеїв та колегіумів*. 2001. № 3. С. 63 - 69.
4. Вівчарик Н. Ідейно-філософська концепція літературного угруповання «Логос». *Актуальні проблеми сучасної філології. Літературознавство. Збірник наукових праць*. Рівне: Перспектива, 2002 Вип. 12. С. 52 -160.
5. Головань Т. До таємниць морального критерію слова. Досвід символізму, сюрреалізму в поезії В. Барки. *Українська мова і література в середній школі, гімназіях*. 2002. № 4. С. 45 -50.
6. Гундорова Т. Соцреалізм як масова культура. *Сучасність*. 2004. № 6.
7. Дзюба І. Література соціалістичного абсурду (Твори українських радянських письменників 30-х років про індустріалізацію, колективізацію, розкуркулення, голод). *Сучасність*. 2003. № 1. С. 88 -112.
8. Снегірьова В. Література і культура. Літературний процес. Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки: вступний урок зарубіжної літератури, 8 клас. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2016. №7-8. С.25 - 28.
9. Теорія літератури: підручник за ред. О. Галича. Київ: Либідь, 2001. 488 с.
10. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. За ред. М. Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів: Літопис, 2001. 832 с.
11. Бабенко К. П. Взаємозв'язок видів та шляхів художнього аналізу в шкільній практиці (Як обрати найоптимальніший з них). *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 6. С. 14-16.
12. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / Пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків. Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.

13. Гадамер Г. Г. Герменевтика і поетика. Київ: Юніверс. 2001. 280 с.
14. Галич О. А. Вступ до літературознавства: підручник для студентів вищих навчальних закладів. Луганськ: Видавництво ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 288 с.
15. Галич О. А., Назарець В. М., Васильєв Є. М. Теорія літератури: підручник. Київ: Либідь. 2008. 488 с.
16. Гричаник Н. Аналіз художнього твору як педагогічна проблема. Педагогічний альманах. 2014. №24. С. 48-52.
17. Ковпик С. І. Аналіз тексту художнього твору літератури як базис філологічної освіти: навчально - методичний посібник. Кривий Ріг, 2020. 98 с.
18. Марко В. П. Аналіз художнього твору: навч. пос. Київ: Академвидав, 2013. 280 с.
19. Пахаренко В.І. Основи теорії літератури. К.: Генеза, 2007. 296 с.
20. Скорина Л. В. Аналіз художнього твору: навч. пос. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2013. 424 с.
21. Токмань Г. Л. Екзистенціально-діалогічне прочитання художнього тексту: Вибрані студії. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 336 с.

Критерії оцінювання відповідей на комплексному кваліфікаційному іспиті

Оцінюється повнота та глибина розкриття суті питання, уміння ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами, логічна послідовність у висловленнях, культура мовлення, рівень володіння термінологією.

Результати складання комплексного іспиту оцінюються у формі рейтингового балу (максимальне значення якого рівне 100) за розширеною шкалою та в системі ECTS. Кожне питання білету оцінюється в 25 балів. Підсумковий рейтинговий бал є простою сумою рейтингових балів за кожне питання білету. Білет містить чотири питання.

1. Перше питання оцінюється від 10 до 25 балів.
2. Друге питання оцінюється від 10 до 25 балів.
3. Третє питання оцінюється від 10 до 25 балів.

4. Четверте питання оцінюється від 10 до 25 балів.

Кількість балів	Критерії оцінювання відповідей здобувача вищої освіти на питання білету
25	Здобувач дає повну і вичерпну відповідь на питання білету. Здобувач освіти володіє: понятійним і фактичним апаратом курсу історії, педагогіки, психології, теорії та методики навчання на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності. Використовує додаткові джерела та матеріали. Наводить приклади з власного досвіду, здобутого під час виробничої (педагогічної) практики.
20	Здобувач володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях в цілому відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; може визначити окремі тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки; може критично оцінити окремі нові факти, явища, ідеї. Наводить приклади з власного досвіду, здобутого під час виробничої (педагогічної) практики.
15	Здобувач проявляє достатні знання, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку; вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.
10	Здобувач освіти має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу та здатен усно відтворити окремі частини теми; описує явища, процеси без пояснень причин, з допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабко орієнтується в поняттях, може усно відтворити кілька термінів, явищ без зв'язку між ними.

Знання і уміння випускників екзаменаційною комісією оцінюється у 100-бальній системі. В залежності від кількості набраних балів узагальнюється оцінка знань і умінь випускників у національній системі, рейтинговій та системі ECTS відповідно до освітніх стандартів:

Критерії оцінювання знань і вмінь

Відмінно	A(90-100)	за правильне і глибоке розуміння суті питання програмного матеріалу. Здатність навести практичні приклади.
----------	-----------	--

Добре	B(82-89) C(75-81)	за правильне і глибоке розуміння суті питання програмного матеріалу, якщо при цьому допускаються окремі неточності.
Задовільно	D (66-74) E(60-65)	за правильне розуміння суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються певні неточності.
Незадовільно	FX (35-59)	за труднощі в розумінні програмного
Незадовільно	F (0-34)	за нерозуміння суті програмного матеріалу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою КОГПА	За шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	«відмінно»
82-89	B	«добре»
75-81	C	«добре»
66-74	D	«задовільно»
60-65	E	«задовільно»
35- 59	FX	«незадовільно з можливістю повторного
0-34	F	«незадовільно з обов'язковим повторним